

Ontgoochelende elasticiteiten

Hartog en Theeuwes hebben een prachtig overzicht gegeven van de 'ontwikkelingen in de arbeidseconomie' in een artikel met die titel in *ESB* van 25 januari jl. Mijn commentaar betreft slechts een klein gedeelte van het artikel, namelijk de passage over de grote variatie van geschatte elasticiteiten in diverse studies, van onder andere het arbeidsaanbod. Op pagina 85 schrijven Hartog en Theeuwes dat "...een indrukwekkend aantal empirische studies en massa's mens- en computeruren niet heeft geleid tot meer zekerheid omtrent 'de' waarde van de substitutie- en inkomens- respectievelijk produktie-elasticiteiten". Zij vinden dit niet alleen onbevredigend, maar zelfs ontgoochelend. De verschillen zijn volgens hen te wijten aan verschillen in datamateriaal, definities en specificaties van variabelen en schattingstechnieken. Ongetwijfeld zijn dat factoren die mede voor de verschillen verantwoordelijk zijn. Voordat er naar verklaringen gezocht wordt moeten we ons echter eerst afvragen, welke manier geschikt is om de resultaten van empirisch onderzoek te vergelijken. Vergelijking op basis van puntschattingen van elasticiteiten, zoals Hartog en Theeuwes doen, is een in het licht van de traditie begrijpelijke, maar weinig gelukkige keuze.

Economen werken graag met elasticiteiten. Een veelheid van informatie in het onderliggende datamateriaal wordt daarmee gecomprimeerd tot een eenvoudig interpreteerbaar getal. Dat is enerzijds aantrekkelijk, maar tegelijkertijd geeft een elasticiteit daardoor meestal een onvolledig en vaak zelfs misleidend beeld van de resultaten.

Laten we als voorbeeld kijken naar de elasticiteit van het arbeidsaanbod met betrekking tot de loonvoet. Zelfs in het eenvoudigste neo-klassieke arbeidsaanbodmodel uit de leerboeken is het mogelijk dat de elasticiteit positief is voor lage waarden van de loonvoet en negatief voor hogere waarden; 'de' elasticiteit bestaat dus zelfs daar niet. Geen wonder dat het zoeken er maar een frusterende en ontgoochelende bezigheid is.

In het algemeen hangt een elasticiteit dus af van het punt waarin deze wordt uitgerekend. Gepresenteerde elasticiteiten geven informatie over slechts één punt van de curve. Beter is het de gedaantes en lokaties van de geschatte curven in hun geheel te vergelijken (lieft

met de bijbehorende betrouwbaarheidsintervallen), bij voorbeeld met behulp van een figuur.

Wil men toch met elasticiteiten werken, dan is het zinvoller de gemiddelde elasticiteit in de steekproef (een macro-elasticiteit) te nemen, in plaats van de elasticiteit in het steekproefgemiddelde zoals is gedaan in het door Hartog en Theeuwes geciteerde *Handbook of Labor Economics*.

P. Kooreman

De auteur is werkzaam bij de Katholieke Universiteit Brabant, vakgroep Econometrie.

Naschrift

Wij zijn het er helemaal mee eens dat de elasticiteit niet bestaat. Men heeft niet genoeg aan een elasticiteit om alle bochten van een vraag- of aanbodcurve te pakken. Op dezelfde wijze is een gemiddelde onvoldoende om een willekeurige verdeling te beschrijven. Maar de behoefte aan compacte, gecondenseerde informatie is sterk. Puntschattingen, verdelingsparameters en elasticiteiten proberen aan die behoefte te voldoen.

De elasticiteiten die wij in ons artikel van 25 januari jl. hebben vermeld, zijn waarden die de auteurs zelf in hun studies hebben genoemd en die ze dus, impliciet of expliciet, als de 'beste' samenvatting van hun empirische resultaten zagen. In sommige gevallen waren dat puntelasticiteiten in het steekproefgemiddelde, in andere gevallen de gemiddelde elasticiteit in de steekproef. Deze laatste elasticiteit is inderdaad zinvoller om te gebruiken, bij voorbeeld als basis voor beleidsaanbevelingen. Het is een samenvatting van de uitkomsten van het soort simulatieberekeningen dat men zou uitvoeren om de effecten te meten van maatregelen die loonvoeten of inkomens beïnvloeden. Echter, indien de individuele gedragsreacties op die veranderingen niet lineair verlopen dan hangt de waarde van de gemiddelde elasticiteit in de steekproef ook af van de omvang van de verandering. De bandbreedte van elasticiteiten wordt er dan ook niet kleiner door.

**J. Hartog
J.J.M. Theeuwes**